

แนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

GUIDELINES FOR CREATING COMPETITIVE ADVANTAGE FOR PROCESSED FOOD INDUSTRY CLUSTER

อรพรรณ สิทธิชัย¹ และธานินทร์ ศิลป์จารุ²

Oraphan Sittichai¹ and Thanin Silcharu²

¹วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹Lecturer of College of Innovative Business and Accountancy, CIBA Dhurakij Pundit University

²Faculty of Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

Received: March 30, 2020 / Revised: August 10, 2020 / Accepted: August 20, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป 2) พัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการในธุรกิจอาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากพืช และผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากสัตว์ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลจำนวน 500 ราย โดยใช้แบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม กำหนดตัวอย่างแต่ละกลุ่มร้อยละ 50 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง โดยข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการพบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่เปิดดำเนินการอยู่ในช่วง 7-15 ปี มีบุคลากรตั้งแต่ 50 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และประกอบการในรูปแบบบริษัทจำกัด

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบด้านการสร้างนวัตกรรม องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และองค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กรตามลำดับ ผลการศึกษาระดับความสำคัญเป็นรายข้อพบว่า รายข้อที่มีความสำคัญสูงสุด ได้แก่ การที่สมาชิกกลุ่มต้องเข้าร่วมประชุมกับสมาชิกในเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจ การส่งอิทธิพลในรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุดที่น้ำหนัก 0.82 ส่วนผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความสำคัญของแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันพบว่า ผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากพืช และผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากสัตว์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ให้ความสำคัญกับ แนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างที่ได้พัฒนาขึ้นพบว่า ผ่านตามเกณฑ์การประเมิน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีระดับความน่าจะเป็นของไคสแควร์ เท่ากับ

.088 ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.137 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง เท่ากับ .961 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน เท่ากับ .016

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมอาหาร การได้เปรียบทางการแข่งขัน คลัสเตอร์

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) to study guidelines for creating a competitive advantage for processed food industry cluster; (2) to develop a structural equation model of creating competitive advantage for processed food industry cluster based on the hypothesis and empirical data. The research population comprised 500 entrepreneurs in the processed food business using raw materials from plants and 500 entrepreneurs in the processed food business using raw materials from animals, all of them were located in Bangkok Metropolitan Area and vicinity. The research sample totaling 100 entrepreneurs consisted of 50 entrepreneurs from each group, obtained by stratified random sampling method. The tool used for data collection was a questionnaire. Data were analyzed using the structural modeling analysis technique. The data in general of entrepreneurs show that most entrepreneurs have operated their business ranging from 7-15 years, with 50 or more employees. Most businesses are members of the Federation of Thai Industries and operate their business as a company limited.

The research results show that guidelines for creating competitive advantage for processed food industry cluster consist of 4 components. The most important component is the creation of collaboration networks, followed by the creation of innovation component, the information technology component, and the organizational adjustment component, respectively. Results of studying the importance level of each item indicate that the most important item is that of the group members having attended the meetings with collaboration network members in order to determine the vision and mission. As for the exerting of influence of each component, it is found that the creation of collaboration networks component exerts the highest influence on the information technology component at the weight of 0.82. Comparison result of guidelines for creating competitive advantage show that entrepreneurs who use raw materials from plants do not significantly differ from entrepreneurs who use raw materials from animals in their overall importance given to the components. The analysis results of the developed structural equation model show that the model has passed the assessment criteria and achieved harmony with empirical data, with chi-square probability level of .088, relative chi-squared value of 1.137, goodness-of-fit index of .961, and the root mean square error approximation of .016.

Keywords: Food Industry, Competitive Advantage, Cluster

บทนำ

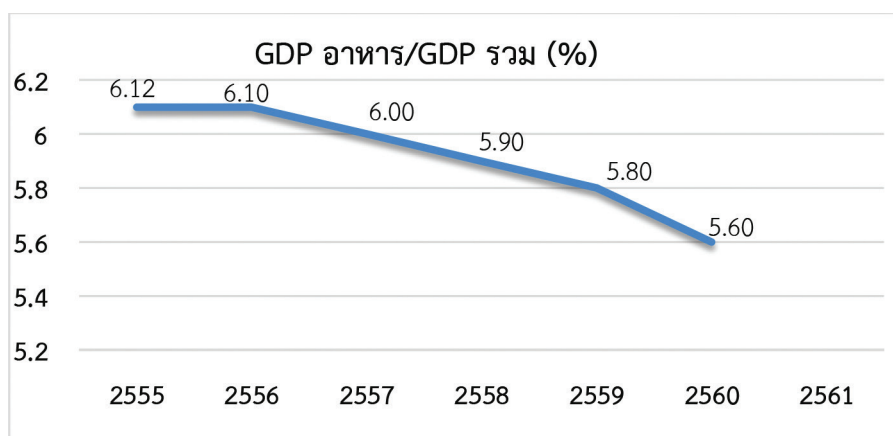
การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบในหลายภาคส่วนที่เป็นส่วนหลัก ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และ ภาคการเงิน เป็นต้น หากพิจารณาโครงสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี 2561 ภาคอุตสาหกรรมมีส่วนสูงถึงร้อยละ 24.58 (Bank of Thailand, 2018) และมีการขยายตัวดีอย่างต่อเนื่อง

อุตสาหกรรมอาหารนับเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวดีจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้นได้รับแรงขับเคลื่อนจากการส่งออก และการบริโภคมีการขยายตัวจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น (Department of Industrial Promotion, 2017)

ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารติดอันดับ 1 ใน 20 ของโลกมายาวนาน ในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยส่งออกอาหารมีมูลค่าสูงถึง 29,994 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Food Intelligence Center, 2018) อุตสาหกรรมอาหารจัดเป็นอุตสาหกรรมที่มีการนำเอาวัตถุดิบภายในประเทศ (วัตถุดิบทางการเกษตร) เกือบทั้งหมดมาใช้ในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ในปริมาณมากอุตสาหกรรมหนึ่ง เช่น นำไก่มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป นมผง ผลไม้มาแปรรูปให้เป็นเครื่องดื่มพร้อมรับประทาน เป็นต้น นอกจากนั้น อุตสาหกรรมอาหารยังสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องได้อีกหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ อุตสาหกรรมขนส่ง และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

แม้ว่าอุตสาหกรรมอาหารจะสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประเทศมาอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาจากตัวชี้วัดด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อเศรษฐกิจจะพบว่า อุตสาหกรรมอาหารกลับมีบทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจลดลง พิจารณาได้จากสัดส่วนตัวเลข ในปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2560 สัดส่วน GDP อาหารเทียบกับ GDP รวม อยู่ที่ร้อยละ 6.12, 6.10, 6.00, 5.90, 5.80 และ 5.60 ตามลำดับ (ภาพที่ 1) แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนเปรียบเทียบดังกล่าว มีทิศทางลดลงมาอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (Food Industry Outlook, 2018) จึงนับเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศไทยที่หนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของประเทศกลับมีศักยภาพลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง

ภาพที่ 1 สัดส่วน GDP อุตสาหกรรมอาหารเทียบกับ GDP รวม
ที่มา: National Food Institute (2018)

ทิศทางภาคอุตสาหกรรมของไทยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และแนวนโยบายของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนและผลักดันให้อุตสาหกรรมเดิมที่เคยมีศักยภาพมาแล้ว (First S-Curve) ให้เติบโตแบบก้าวกระโดดได้อีกครั้ง เพื่อให้เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของอุตสาหกรรมด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากพื้นฐานของจำนวนทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่ประเทศมีอยู่ ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารนับเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพจากการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ภายในประเทศทั้งหมด นับเป็นจุดเด่นของประเทศไทย นอกจากนี้ อุตสาหกรรมอาหารยังสร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการซึ่งเป็นประชาชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ (Sakhonkaruhatdej, 2016: 4) ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคและวิถีการตลาดสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงผู้ประกอบการไทยจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาให้สอดคล้อง เพื่อไม่ให้ประเทศต้องสูญเสียความสามารถในการแข่งขันอย่างถาวรในระยะยาว จากประเด็นความสำคัญของปัญหาข้างต้น จึงนำไปสู่การศึกษาเพื่อเสนอแนวคิดในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ซึ่งเป็นขั้นของผลิตภัณฑ์ที่ติดต่อกับผู้บริโภคโดยตรง เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและเสนอแนวทางการปฏิบัติต่อภาครัฐ และผู้ประกอบการให้สามารถปรับเปลี่ยนเพื่ออยู่เหนือคู่แข่ง และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิด และสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factory Analysis: CFA) เป็นวิธีการยืนยันความถูกต้องของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจที่พยายามจัดกลุ่มตัวแปรโดยนำตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์กันสูงมาอยู่รวมในกลุ่มเดียวกันเพื่อทำการตรวจสอบทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ และใช้เป็นเครื่องมือสร้างตัวแปรใหม่ (Silcharu, 2020: 518)

คลัสเตอร์ หรือเครือข่ายวิสาหกิจ หมายถึง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของกลุ่มธุรกิจและสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันการเงิน หน่วยงานวิจัยและหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้อง มารวมตัวกันดำเนินกิจการ อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Geographic Proximity) มีความร่วมมือกัน ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน โดยความเชื่อมโยงแนวดิ่งเป็นความเชื่อมโยงของผู้ประกอบการธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ และความเชื่อมโยงแนวนอนเป็นความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมสนับสนุนต่างๆ โดยธุรกิจในกลุ่มจะมีเป้าหมายและกลยุทธ์ร่วมกัน (Porter, 1990: 279)

แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equations Modeling: SEM) Silcharu (2020: 523) กล่าวว่า SEM เป็นสถิติการวิเคราะห์ตัวแปรพหุนาม (Multivariate Statistical Analysis) ที่มีการประมาณค่าพารามิเตอร์ในสมการโครงสร้างทางเศรษฐมิติ โมเดลนี้เกิดจากการรวมหลักการของสถิติวิเคราะห์เชิงเส้น 2 ประเภท ได้แก่ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

อุตสาหกรรมอาหาร หมายถึง การนำเอาผลผลิตจากภาคการเกษตร จากพืช ปศุสัตว์ และประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต โดยอาศัย

เทคโนโลยีต่างๆ ในกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค หรือนำไปใช้ในขั้นต่อไป โดยผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้นหรือ ขั้นกลางที่เป็นสินค้าสำเร็จรูป และสินค้าขั้นปลายที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (Chulalongkorn University Intellectual Property Institute, 2017: 1)

อาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบจากพืช หมายถึงอาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากผัก ผลไม้ เมล็ดธัญพืช ถั่วเมล็ดแห้ง พืชหัว พืชสัปดาห์ น้ำมัน นัท พืชสัปดาห์น้ำตาล กาแฟ พืชสมุนไพร โกโก้ สาหร่าย และเครื่องเทศ (Food Network Solution, 2015)

อาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบจากสัตว์ หมายถึงอาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากเนื้อสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ เนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อแพะ เนื้อแกะ เนื้อสัตว์ปีก นำนมจากสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์น้ำ เช่น ปลา กุ้ง หอย ปู ไข่ของสัตว์ปีก เช่น ไข่เป็ด ไข่ไก่ ไข่ห่าน และไข่นกกระทา เป็นต้น (Food Network Solution, 2015)

Sakratnuamporn (2015: 23) ได้นำเสนอแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ที่ได้จากแนวคิดของไมเคิล อี. พอร์ตเตอร์ อธิบายถึงการรวมกลุ่มเครือข่าย (Network) ของอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยมีปัจจัยแวดล้อมที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยการผลิต ด้านอุปสงค์ ด้านอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องสนับสนุน และด้านสภาพการแข่งขัน

การสร้างนวัตกรรม ตามแนวคิดของ Everett (1995: 329) ที่พัฒนาทฤษฎีการแพร่กระจายความคิด ด้านนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) ที่ทำให้สังคมได้รับสิ่งใหม่ๆ ทั้งด้านความรู้และความคิด ทำให้สังคมเกิดการพัฒนาและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้

การปรับตัวขององค์กร (Organization Change) ได้จากแนวคิดในเรื่อง Dynamic Capabilities ที่อธิบายถึงการปรับตัวขององค์กรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่และนำไปใช้ให้เหมาะสม

ซึ่งองค์กรที่ปรับตัวได้อย่างรวดเร็วจะช่วยพัฒนาและเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Teece, 2007: 877)

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ได้มีการศึกษาและนำแนวคิดเรื่องสารสนเทศมาใช้และส่งผลทำให้ธุรกิจมีศักยภาพมากขึ้นโดย Berisha (2015: 78) แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร ซึ่งองค์กรธุรกิจจะมีศักยภาพเพิ่มขึ้น มีความได้เปรียบด้านความเร็วและการสร้างความแตกต่างเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีสามารถกำหนดแนวทางการศึกษาเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันออกเป็น 3 ด้านคือ

1. การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (ใช้ Network Collaboration เป็นองค์ประกอบในการศึกษา)
 2. การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านการสร้างความแตกต่าง (ใช้ Innovation และ Information Technology ในการศึกษา)
 3. การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านความเร็ว (ใช้ Organization Change ในการศึกษา)
- โดยอยู่บนแนวคิดที่เริ่มด้วยการปรับตัวขององค์กรนำไปสู่การหาเครือข่ายความร่วมมือ การร่วมสร้างนวัตกรรมและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ นำไปสู่การตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้ (ภาพที่ 2)

สมมติฐานที่ 1 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กร (OrgChange) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ (NetCollab)

การปรับตัวขององค์กร คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ปัจจุบันการสร้างเครือข่ายความร่วมมือประสบความสำเร็จในหลายประเทศ (Sutthipanun, 2014: 5) การสร้างความยั่งยืนให้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์กรจะได้ประโยชน์มากกว่าอยู่อย่างอิสระ (Naipinit, Kroeksakul, & Promsaka Na Sakolnakorn, 2014: 1-2)

สมมติฐานที่ 2 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กร (OrgChange) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการสร้างนวัตกรรม (Innovation)

นวัตกรรมเป็นทรัพยากรสำคัญของการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และส่งผลต่อความสำเร็จ (Aujiraphongpan, 2016: 1-2) ปัจจุบันองค์กรทั่วไปโดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วมีการปรับตัวเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อให้มีประสิทธิภาพ (Junkrapor & Chienwattana, 2019: 1-15) เพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 3 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กร (OrgChange) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (InfoTech)

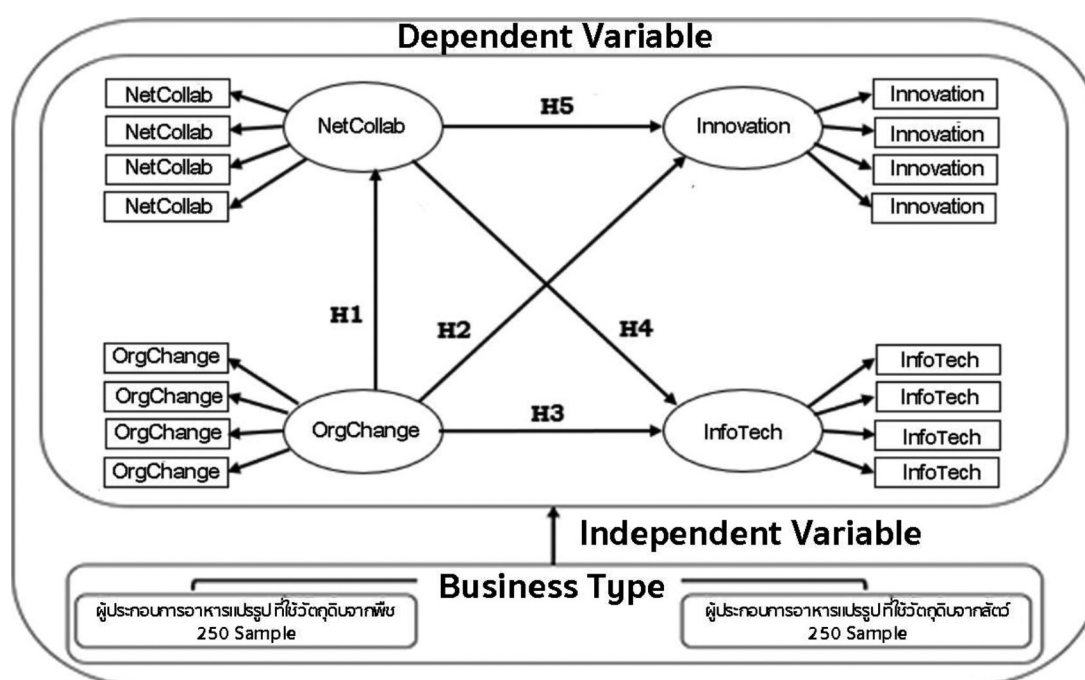
องค์กรที่มีการพัฒนาในเรื่องของการจัดการความรู้ในรูปแบบต่างๆ และทำอย่างเป็นระบบในรูปแบบสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความสะดวกเมื่อนำมาใช้ (Gunasekare, 2015: 2-3) และองค์กรที่มีการใช้สารสนเทศที่ก้าวหน้าจะช่วยอำนวยความสะดวกในการนำสินค้าและบริการไปสู่ผู้บริโภคได้รวดเร็ว และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคได้มากขึ้น (Berisha, 2015: 1-9)

สมมติฐานที่ 4 องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ (NetCollab) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านสารสนเทศ (InfoTech)

การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่ เป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในโซ่อุปทานและใช้สารสนเทศหลากหลายรูปแบบมาช่วยสนับสนุน (Kiandokht, 2015: 1-4) เครือข่ายความร่วมมือในองค์กรธุรกิจจะหาวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของธุรกิจ และใช้ประโยชน์ของสารสนเทศร่วมกัน เพื่อการสื่อสารในวงกว้าง (Cecilia, 2018: 41)

สมมติฐานที่ 5 องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ (NetCollab) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการสร้างนวัตกรรม (Innovation)

เครือข่ายความร่วมมือโดยเฉพาะธุรกิจภายในท้องถิ่น ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในโดยเชื่อมโยงกับนักวิจัย และสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะสร้างนวัตกรรมให้เหมาะสมกับองค์กร (Per, 2017: 156-168) และการมีเครือข่ายทางการตลาดจะส่งอิทธิพลในทางบวกต่อการดำเนินงานด้านนวัตกรรมของ SMEs และทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น (Rehman, 2017: 3)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เป็นผู้บริหารอยู่ในอุตสาหกรรมอาหารมากกว่า 10 ปี

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณเป็นบริษัทจดทะเบียนประกอบธุรกิจอาหารที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากพืชและใช้วัตถุดิบในการผลิตจากสัตว์จำนวน 30,000 ราย (Chulalongkorn University Intellectual Property Institute, 2017: 27) ใช้ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กำหนดประชากรเป็นตัวอย่างกลุ่มละ 50% (Stratified Sampling) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเภทของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต กลุ่มละ 250 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มซึ่งผู้วิจัยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านการปรับตัวขององค์กร และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปขององค์กรธุรกิจอาหารแปรรูป ตอนที่ 2 เกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไป ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อาหารแปรรูป ตอนที่ 4 เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.2 แนวทางการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพยึดแนวทาง

การสนทนากลุ่มใน 4 องค์ประกอบดังข้างต้น

2.2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มจาก

การนำแบบสอบถามมาดำเนินการหาคุณภาพโดยพิจารณาจากค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

งานวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ได้มาทดลอง

ใช้ (Try-Out) กับกลุ่มประชากรจำนวน 30 คน

2.2.4 นำผลที่ได้จากการทดลองใช้

(Try-Out) มาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นรายข้อได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.31-2.10 ค่า Corrected Item-Total Correlation อยู่ระหว่าง 0.31-0.80 และได้ค่า Cronbach's Alpha 0.971

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

ตามผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดขนาดของ

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลประกอบการอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 500 ตัวอย่าง (Comrey & Lee, 1992 cited in Silcharu (2020: 41-45) โดยแบ่งประเภทของธุรกิจเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มธุรกิจอาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากพืชและกลุ่มธุรกิจอาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตจากสัตว์ ใช้วิธีการขอสัมภาษณ์โดยตรง ส่งทางไปรษณีย์และส่งผ่านสมาคมต่างๆ เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา

สถิติอ้างอิงและสถิติเชิงพหุ เพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structure Equation Model: SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และ AMOS

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่เปิดดำเนินการตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ในรูปบริษัทจำกัด และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำหน่ายสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ใช้วิธีการขนส่งต่อเนื่องระหว่างเรือ และรถบรรทุก ติดต่อกับหน่วยงานรัฐคือกระทรวงพาณิชย์ ปัญหาอุปสรรคที่พบคือมีการแข่งขันสูงและมีการ

เปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบทางการค้ามากจนตามไม่ทัน

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.05 หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.08 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญของแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปภาพรวมและรายด้าน

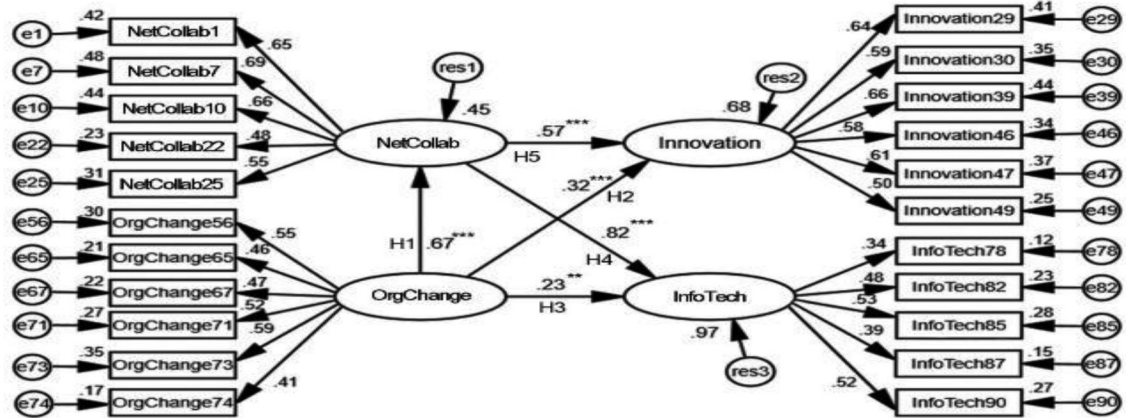
แนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน สำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ภาพรวม	4.05	0.37	มาก
1. ด้านการสร้างความร่วมมือ	4.08	0.45	มาก
2. ด้านการสร้างนวัตกรรม	4.05	0.47	มาก
3. ด้านการปรับตัวขององค์กร	4.03	0.39	มาก
4. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.04	0.39	มาก

3. ผลการศึกษาแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปรายข้อในทุกด้านพบว่า การให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมกับสมาชิกในเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 4.19

4. องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ (NetCollab) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (InfoTech) มีค่าน้ำหนัก

การถดถอย (Standardized Regression Weight) สูงสุดอยู่ที่ 0.82 (H_4) (ภาพที่ 3)

5. ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงในแบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ (ภาพที่ 3) ดังนี้

Chi-square = 231.897, df = 204, p = .088

CMIN/DF = 1.137, GFI = .961, RMSEA = .016

ภาพที่ 3 แบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในโหมด Standardized Estimate หลังการปรับปรุงตัวแบบ

ตารางที่ 2 ค่าสถิติที่ประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างเปรียบเทียบก่อนและหลังปรับปรุงตัวแบบ

ค่าสถิติ	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ก่อนปรับปรุง	หลังปรับปรุง
p ของ Chi-Square	มีค่ามากกว่า .05	.000	.088
CMIN/DF	มีค่าน้อยกว่า 2	2.702	1.137
GFI	มีค่ามากกว่า 0.9	.615	.961
RMSEA	มีค่าน้อยกว่า 0.9	.058	.016

5.1 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กร (OrgChange) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ (NetCollab) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) เท่ากับ 0.67 (H_1)

5.2 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กร (OrgChange) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการสร้างนวัตกรรม (Innovation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) เท่ากับ 0.32 (H_2)

5.3 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กร (OrgChange) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้าน

เทคโนโลยีสารสนเทศ (InfoTech) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) เท่ากับ 0.23 (H_3)

5.4 องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ (NetCollab) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (InfoTech) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) เท่ากับ 0.82 (H_4)

5.5 องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการสร้างนวัตกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) เท่ากับ 0.57 (H_5)

6. ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพบว่า ค่า RMSEA เท่ากับ .058 ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของตัวแบบ แต่สำหรับค่า p ของ Chi-Square ค่า CMIN/DF และค่า GFI ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงโดยพิจารณาจากค่า Modification Indices เพื่อตัดตัวแปรเชิงสังเกตที่มีความไม่เหมาะสมออกไปทีละตัวแล้วดำเนินการประมวลผลตัวแบบใหม่ทำเช่นนี้ไปจนได้ตัวแบบที่มีค่าสถิติผ่านเกณฑ์ครบทั้ง 4 ค่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ตารางที่ 2)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปรายด้านพบว่า ด้านการสร้างความร่วมมือมีความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเครือข่ายความร่วมมือจะช่วยให้สมาชิกได้ประโยชน์จากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์ รวมกลุ่มจัดซื้อวัตถุดิบในราคาถูก ร่วมกันเสนอปัญหาต่อหน่วยงานภาครัฐและได้รับแบบอย่างจากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดทฤษฎี Business Cluster ที่นำเสนอโดย Porter (1990: 26) อธิบายถึงการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจว่า ทำให้กลุ่มมีศักยภาพเพิ่มการผลิต และสร้างนวัตกรรมเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น คลัสเตอร์คอมพิวเตอร์ที่ซิลิคอนวัลเลย์ในสหรัฐอเมริกาสำหรับประเทศไทย และจากการศึกษาของ Suttinipanun (2014: 114-115) พบว่าในวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายเล็กจำเป็นต้องร่วมมือกับรายใหญ่เพื่อเพิ่มผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น

2. ผลการศึกษาระดับความสำคัญรายชื่อคือ สมาชิกของกลุ่มเครือข่ายมีการร่วมประชุม เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กิจกรรมนี้มีความสำคัญ

เพราะเป็นการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นพื้นฐานสู่ความเชื่อใจและเชื่อมโยงไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Juathai (2014: 4) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายวิสาหกิจพบว่า ปัจจัยภายในที่สำคัญที่สุดคือ สมาชิกในกลุ่มต้องมีจิตสำนึกที่จะรวมกลุ่มกัน ร่วมกันวางแผนและกำหนดพันธกิจ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันดังทฤษฎีการสื่อสารที่กล่าวถึงกลุ่มต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะมีความมั่นคงได้สมาชิกในกลุ่มจะมีการติดต่อสื่อสารกัน มีการเชื่อมโยงในลักษณะพูดคุย ปกป้องหาหรือเพื่อให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าอยู่ภายในกลุ่มและเป็นพวกเดียวกัน (Deutsch, 1993: 6)

3. องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าน้ำหนักสูงที่สุด อาจเป็นเพราะมนุษย์มีการสร้างเครือข่ายสังคมเป็นเวลานานมาแล้ว มีปฏิสัมพันธ์กันด้วยการสื่อสาร โดยในปัจจุบันมีเครือข่ายออนไลน์เป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่สำคัญ สังคมสารสนเทศจึงเป็นเสมือนปัจจัยที่ 5 โดยผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารในมือจะเป็นผู้ได้เปรียบในสังคม เช่น งานวิจัยของ Kiandokht (2015: 1-4) พบว่า สารสนเทศจะสามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงโมเดลทางธุรกิจได้ ขณะที่ Aferdita (2015: 13-22) อธิบายว่าสารสนเทศจะส่งผลต่อการทำธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร ซึ่งตามทฤษฎีการแสวงหาข่าวสารอธิบายถึงการแสวงหาข้อมูลข่าวสารโดยคนและกลุ่มคนตามแหล่งสารสนเทศต่างๆ เพื่อติดตามสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจ และช่วยสร้างความมั่นคงให้กับตนเองในการปรับตัว (Solomon et al., 2013: 31)

4. ด้านการทดสอบสมมติฐาน สามารถพิจารณาในรายละเอียดได้ดังนี้

4.1 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กรส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมนั้นมีการเปลี่ยนแปลง ในบริบทของผู้ประกอบการต้องศึกษาเรียนรู้ เก็บข้อมูล ปรับตัว ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสมเพื่อความอยู่รอด หาพันธมิตรจากการสร้างความร่วมมือและพัฒนาไปด้วยกัน เป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่ความสำเร็จได้ เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ขององค์กรที่กล่าวว่า องค์กรต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ มีผลการศึกษาของ Rehman (2017: 19-20) ที่พบว่า เครือข่ายความร่วมมือส่งอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านนวัตกรรมของ SMEs และทำให้ผลการดำเนินงานของ SMEs ดีขึ้น

4.2 องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กรส่งอิทธิพลทางตรงต่อบริการประกอบการด้าน การสร้างนวัตกรรม เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันการสร้างรายได้เปรียบจาก ความแตกต่างด้านนวัตกรรมเป็นสิ่งที้องค์กรทั่วไปปฏิบัติ ตามความพึงพอใจของผู้บริโภค ทำให้สินค้าใช้งานได้ หลายฟังก์ชันและมีราคาถูก Bessant & Tidd (2015: 139) กล่าวถึงทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมองค์กรว่า องค์กรสมรรถนะสูงจะขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อ พัฒนาตนเองด้วยการสนับสนุนกิจกรรมให้มีการสร้าง นวัตกรรมและพัฒนาบุคลากรไปสู่การนำนวัตกรรม มาใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Punngongwa & Wadchalarak (2014: 80-81) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนา ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มชาวล่องผสมธัญพืชผงสำเร็จรูป ด้วยการต่อยอดนวัตกรรม เดิมที่ทำให้สะดวกและ รวดเร็วในการปรุงเป็นอาหารที่พร้อมรับประทานเพียง เติมน้ำร้อน ขณะที่ Sittichai & Phuripakdee (2018: 1419) ศึกษาการจัดการองค์กร ผลการศึกษาพบว่า องค์กรจะมีการจัดกิจกรรมและการจัดการที่เอื้อต่อ การเป็นองค์กรนวัตกรรมครบทุกปัจจัย ทั้งส่วนที่เป็น Software และ Hardware จึงจะสร้างความได้เปรียบ และง่ายต่อการสร้างนวัตกรรมในองค์กรได้

4.3 องค์ประกอบด้านการปรับตัวของ องค์กรส่งอิทธิพลทางตรงต่อบริการประกอบการด้าน

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันโลกาภิวัตน์ทำให้องค์กร ต้องปรับตัวนำสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ การทำงาน จะสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น Poolpatarachewin (2010: 3) ศึกษาทฤษฎี สมรรถนะองค์กรอธิบายว่า องค์กรจะได้เปรียบทาง การแข่งขันได้ต้องมีสมรรถนะหลายด้าน และด้านหนึ่ง ก็คือ สมรรถนะด้านเทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยี สามารถสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม เน้นการ วิจัยและพัฒนา จะช่วยให้ลูกค้าได้รับสินค้าที่มีมูลค่า เพิ่ม องค์กรจึงต้องปรับตัวไปสู่จุดที่มีการใช้สารสนเทศ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rotchanakitumnuai (2013: 86) ที่ชี้ให้เห็นความแตกต่างขององค์กรที่นำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการด้านการ ท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ (E-tourism) ทำให้ผลการ ดำเนินงานดีขึ้น

4.4 องค์ประกอบด้านการสร้างความ ร่วมมือ ส่งอิทธิพลทางตรงต่อบริการประกอบการด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ Rehman (2017: 19-20) ที่ชี้ว่า IT จำเป็นในการแข่งขันในปัจจุบัน ซึ่งสมรรถนะ ด้าน IT นำไปสู่การสร้างบริการได้ถูกต้องและรวดเร็ว Haythornthwaite (1996: 323-342) กล่าวถึงทฤษฎี เครือข่ายทางสังคมว่าสมาชิกเครือข่ายจะมีปฏิสัมพันธ์ รูปแบบต่างๆ เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยน สารสนเทศ บุคคลมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ของตนเอง เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลพร้อมรับ และยินดีร่วมแลกเปลี่ยนทรัพยากรในด้านต่างๆ ระหว่างกัน

4.5 องค์ประกอบด้านการสร้างความ ร่วมมือ ส่งอิทธิพลทางตรงต่อบริการประกอบการด้าน การสร้างนวัตกรรมเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะนวัตกรรมทำให้เกิดความแตกต่าง การได้ ร่วมมือกันในเครือข่ายจะเป็นการร่วมกันคิด และนำ ความรู้ที่ผู้อื่นมีมาคิดต่อยอดได้ สอดคล้องกับการศึกษา ของ Luke (2004: 139) ที่ศึกษาและชี้ให้เห็นว่าการที่

สหราชอาณาจักรมีเครือข่ายนวัตกรรมที่เข้มแข็ง เช่น เครือข่ายของซัพพลายเออร์ และการมีส่วนร่วมของ ลูกค้า ทำให้เกิดการพัฒนาคู่มือสร้างพื้นฐานที่เป็น นวัตกรรมใหม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ ได้ในระยะยาว Lundvall (1990: 213-231) เสนอ ทฤษฎีนวัตกรรมแนวเครือข่ายเทคโนโลยี แสดงให้ เห็นว่าองค์กรต้องมีความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร เพื่อพัฒนาไปสู่หลังการสร้างนวัตกรรม และ ปฏิบัติภารกิจด้านการสร้างนวัตกรรมร่วมกันเป็น สำคัญ

สรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจอาหารแปรรูปของ ไทยมีการแข่งขันสูง ธุรกิจต้องปรับตัวให้พร้อมรับกับ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาผลการศึกษา โดยสรุปมีดังนี้

1. แนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการ แข่งขันสำหรับคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มี 4 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านการปรับตัว ขององค์กร องค์ประกอบด้านการสร้างความร่วมมือ องค์ประกอบด้านการสร้างนวัตกรรม และองค์ประกอบ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยทุกองค์ประกอบมี ความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.05 องค์ประกอบด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือมี ความสำคัญสูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.08

2. องค์ประกอบด้านการปรับตัวขององค์กรส่ง อิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบอื่นๆ (ภาพที่ 3) ดังนี้

- ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้าน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ค่าน้ำหนัก 0.67

- ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้าน การสร้างนวัตกรรมที่ค่าน้ำหนัก 0.32

- ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศที่ค่าน้ำหนัก 0.23

3. องค์ประกอบด้านการสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือ ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบอื่นๆ (ภาพที่ 3) ดังนี้

- ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศที่ค่าน้ำหนัก 0.82

- ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้าน การสร้างนวัตกรรมที่ค่าน้ำหนัก 0.57

4. องค์ประกอบด้านการสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือ ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศที่ค่าน้ำหนักสูงสุด 0.82

จึงอาจสรุปในภาพรวมได้ว่า การสร้างความ ได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหาร แปรรูปนั้น องค์กรต้องเริ่มต้นด้วยการปรับตัวและ แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือทั้งในประเทศและต่าง ประเทศ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ พัฒนาประสบการณ์ไปด้วยกัน เพราะเครือข่ายความ ร่วมมือจะนำไปสู่การร่วมสร้างนวัตกรรม รวมทั้งนำ สารสนเทศมาใช้ประโยชน์ทางการค้าร่วมกัน จึงจะ สร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

1. ควรกำหนดเป็นนโยบาย และมอบหมาย ให้กระทรวงเศรษฐกิจที่สำคัญ ร่วมประสานงาน รมว.รงค.ให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ให้ความรู้ และจัดโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุน เช่น สถาบัน การเงิน สถาบันการศึกษา และวิจัย นำไปสู่การร่วมใช้ สารสนเทศ และสร้างนวัตกรรม เพื่อให้ผู้ประกอบการ รายใหญ่เป็นต้นแบบ

2. จัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ของประเทศ เพื่อประโยชน์ในการนำสารสนเทศมา ใช้ในอนาคต และมีหน่วยงานกลางด้านข้อมูล มีการ ออกกฎหมาย กฎระเบียบด้านข้อมูลให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนและธุรกิจมีระดับขั้นของการเข้าถึงข้อมูล และได้รับความสะดวก

3. จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานกลางด้านอาหาร โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเป็น one stop service เพื่อให้เป็นศูนย์กลางด้าน ข้อมูลแบบ real time แก่ผู้ประกอบการ

4. สร้างศักยภาพให้กับประชากรของประเทศให้คิดในเชิงนวัตกรรมได้ โดยบรรจุในหลักสูตรของสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะภาคเอกชน

1. จัดตั้งหน่วยงานด้านนวัตกรรมขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรอื่น

2. เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างน้อย 1 กลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นำแนวทางการวิจัยไปใช้เป็นต้นแบบกับอุตสาหกรรมอื่นที่ประเทศไทยมีศักยภาพ เช่น

อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันต้องมีการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด จึงควรมีต้นแบบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3. แนวโน้มเรื่องอาหารสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม จึงควรศึกษาวิจัยในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศไทยมีศักยภาพ และสร้างเรื่องราวที่น่าสนใจของประเทศไทย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในตลาดนี้

References

- Aferdita, D. S. (2015). The Impact of Information Technology in Decision Making Process of Companies in Kosovo. *Informatologia*, 51(1-2), 13-23.
- Aujiraphongpan, S. (2016). The Network-Based Capability and Innovative Capabilities of SMEs. *Executive Journal*, 36(2), 1-10.
- Bank of Thailand. (2018). *Dissemination Information*. Retrieved January 12, 2019, from <https://www.bot.or.th>
- Berisha, M. (2015). The Role of Information Technology in Small and Medium Sized Enterprises in Kosovo. *Fullbright Academy Conference* (pp. 1-9). Kosovo: Pristina Printing.
- Bessant, J. & Tidd, J. (2015). *Managing Innovation and Entrepreneurship*. Italy: Trento Srl.
- Boonsuk, A. (2012). *Political Communication on Energy Resources in the Gulf of Thailand*. Doctoral Dissertation, Krirk University. [in Thai]
- Cecilia, L. (2018). *Benefit of IT and Influence to Business Collaboration*. Retrieved August 5, 2017, from <https://bsc.dip.go.th/th/category/salemarketing/sm->
- Chulalongkorn University Intellectual Property Institute. (2017). *Industry and Technology Trend Analysis Report*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Department of Industrial Promotion. (2017). *Food Industry Report*. Retrieved August 18, 2017, from <https://www.dip.go.th/th/news/category/09-48-26> [in Thai]
- Deutsch, W. K. (1993). *The Nerves of Government: Model of Communication and Control*. New York: Free Press.
- Everett, R. (1995). *Diffusion of Innovations Theory*. Retrieved August 31, 2017, from <http://fic.nfi.or.th/fooddirectory/bussfood.php>

- Food Industry Outlook. (2018). *Global Food Industry Report*. Retrieved August 15, 2017, from https://www.boi.go.th/upload/content/Food%20industry_5abde0169bf4c.pdf [in Thai]
- Food Intelligent Center Thailand. (2018). *The Food Industrial Sector: Product Classification*. Retrieved August 31, 2017, from <http://fic.nfi.or.th/fooddirectory/bussfood.php> [in Thai]
- Food Network Solution. (2015). *SMEs Knowledge Center*. Retrieved August 18, 2017, from <http://www.onartgroup.com/Article/0233.pdf> [in Thai]
- Gunasekare, K. (2015). *Catalyzing Development through ICT Adoption*. Switzerland: Springer International Publishing.
- Haythornthwaite, C. (1996). Social Network Analysis: An Approach and Techniques for Study of Information. *Exchange. Library & Information Science Research*, 18(4), 323-342.
- Juathai, P. (2014). *Analysis of Thai Industrial Cluster*. Master of Engineering Program, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Junkrapor, M. & Chienwattanasook, K. (2019). Establishing an Innovative Organization to Drive towards the Organizational Excellence. *Executive Journal*, 39(1), 1-15.
- Kiandokht, H. (2015). Relationship between Technology and Marketing. *Journal of Information Technology Management*, 3(8), 1-4.
- Luke, P. (2004). Networking and Innovation: A Systematic Review of the Evidence. *International Journal of Management Reviews*, 5(3-4), 137-168.
- Luke, P., Maxine, R., Kamal, M., & Denyer, D. (2015). *Networking and Innovation: A Systematic Review of the Evidence*. Washington, D.C.: Ohio University.
- Lundvall, B. A., Johnson, B., Andersen, E. S., & Dalum, B. (2002). National Systems Production, Innovation & Competence Building. *Research Policy*, 31, 213-231.
- Naipinit, A., Kroeksakul, P., & Promsaka Na Sakolnakorn, T. (2014). Adjustment Under Globalization. *SKRU Academic Journal*, 7(1), 1-12.
- National Food Institute. (2018). *Food Statistics Report*. Retrieved August 15, 2017, from <https://sites.google.com/site/thaiandland/Home/sitemap/ads-with-thaiandland-1/national-food-institute> [in Thai]
- Nieves, J., Quintana, A., & Osorio, J. (2015). *Organization Knowledge, Dynamic Capabilities and innovation in the Industry*. Retrieved August 15, 2017, from <http://hdl.handle.net/105053>
- Per, L., Holmstrom, J., & Mathiassen, L. (2017). Managing Research and Innovation. *Network Research Policy*, 43(1), 156-168.
- Poolpatarachewin, T. (2010). *Creative Economy*. Retrieved August 18, 2017, from <http://sites.google.com/site/gaiusjustthink/thitikorn-on-design/naewthangnikarkhablehelkicrrkh>
- Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. *Harvard Business Review*, 1(1), 1-21.
- Punnongwa, W. & Wadchalarak, R. (2014). *Germinated Brown Rice and Cereal Mixed Produced* (Research Report). Surin: Rajamangala University of Technology Isan. [in Thai]

- Rehman, N. (2017). A Complementary Relationship between Networks and Organizational Innovation Activities: Evidence from Chile. *Journal of Innovation Economics. De Boeck University*, 6(2), 83-106.
- Rotchanakitumnuai, S. (2013). The Application of Information Technology and the Advancement of Electronic Tourism. *Chulalongkorn Business Review*, 35(3), 137. [in Thai]
- Sakhonkaruhatdej, K. (2016). Dynamic Capability and Competitive Advantage with the Success of Thailand's Processed Food Industry. *Kasen Bundit Journal*, 17(2), 1-14. [in Thai]
- Sakratnuamporn, P. (2015). *A Study of Competitiveness on Export of Computer Equipment and Components from Thailand*. Master of Economics, Kasetsart University. [in Thai]
- Silcharu, T. (2020). *Research and Statistical Analysis by SPSS and AMOS* (18th ed.). Bangkok: Partnership R&D Printing. [in Thai]
- Sittichai, K. & Phuripakdee, S. (2018). Organization Management According to McKinsey's Framework that Contributes to Organization Case Study: Organization Awarded and Excellent Innovation. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(3), 23-50. [in Thai]
- Solomon, G. T., Bryant, A., May, K., & Perry, V. (2013). Survival of Fittest: Technical Assistance, Survival and Growth of Small Business and Implications for Public Policy. *Technovation Journal*, 33(8-9), 292-301.
- Sutthinipapun, D. (2014). *Community Enterprise Development in the 5 Southern Border Province*. Bangkok: Office of Competitiveness Development. [in Thai]
- Teece, D. J. (2007). Explicating Dynamic Capabilities: The Nature and Micro-Foundations of Enterprise Performance Strategic. *Management Journal*, 28(1), 1319-1350.

Name and Surname: Oraphan Sittichai

Highest Education: M.S (Agricultural Economics), Kasetsart University

Affiliation: Dhurakij Pundit University

Field of Expertise: Economics and Business Management

Name and Surname: Thanin Silpcharu

Highest Education: D.B.A. (Business Administration), Ramkhamhaeng University

Affiliation: Faculty of Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

Field of Expertise: Business Management